

Verkkotoiminnan kohtuullisen hinnoittelun valvontamenetelmien vaikutusarviointi: Sähkön jakeluverkkotoiminta

1 Vaikutusarvioinnin yhteenveto

Osana verkkotoimintojen valvontamenetelmien kehitystyötä, Energiavirasto on tehnyt vaikutusarviointia koskien tehtyjä menetelmämuutoksia. Vaikutusarviointi toteutettiin vertailemalla vaikutuksia yhtiöiden hinnoitteluvaraan viimeisimmän vahvistetun kohtuullisen hinnoittelun vuoden (2022) tietojen perusteella, kuitenkin huomioiden vuoden 2023 vahvistettu riskitön korkokanta.

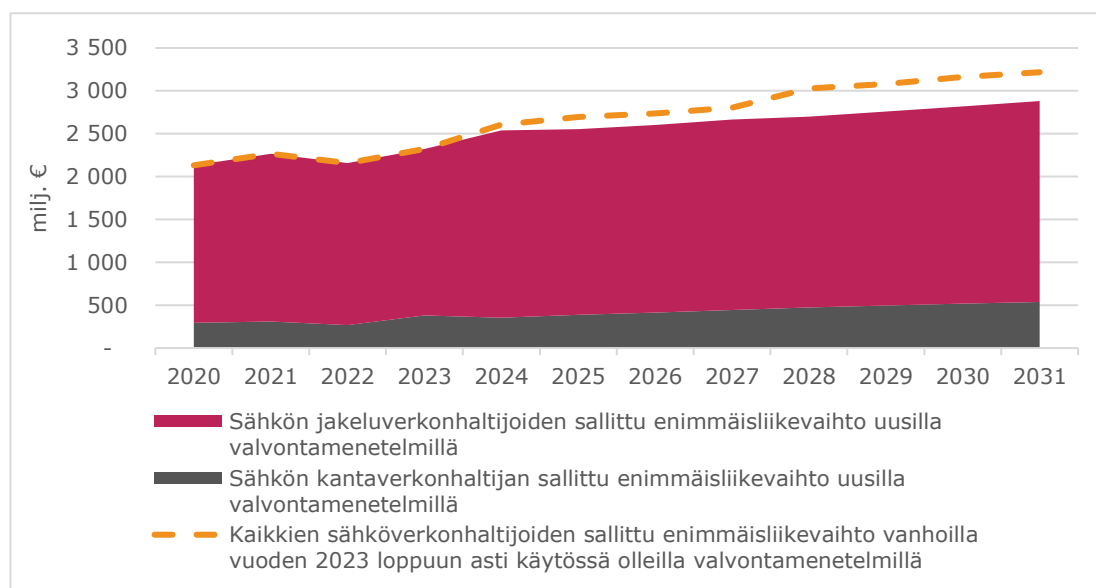
Arvioitaessa menetelmämuutosten vaikutusta suhteessa vuoden 2022 hinnoitteluvaraan, olisi sähkön jakeluverkonhaltijoille yhteisvaikutus ollut vuositasolla noin 53 milj. € negatiivinen vuonna 2022. Yksikköhintojen sekä muiden parametripäivitysten yhteisvaikutus päättyvän menetelmäjakson mukaisesti olisi ollut noin 263 milj. € positiivisesti hinnoittelumahdollisuuksiin vaikuttava, jolloin kaikkien muutosten ja päivitysten nettovaikutus olisi ollut 210 milj. € positiivinen, eli noin 10 % vuoden 2022 liikevaihdosta (liikevaihto 2,2 mrd. €). Osa hinnoitteluvaraa nostavista tekijöistä koskevat tuottoasteen parametreja ja heijastavat lähinnä yleistä markkinatilanteen kehitystä. Onkin tärkeää huomioida, että koska kyseisiä parametreja on vahvistuspäätösluonnoksen perusteella esitetty päivitettävän menetelmäjakson aikana, voi markkinatilanne ja näin ollen tuottoasteen muutosten vaikutukset muuttua kesken menetelmäjakson myös päinvastaiseen suuntaan etenkin kohtuullisen tuottoasteen osalta.

Lokakuussa 2023 julkaistuun menetelmäluonnosversioon verrattuna, vahvistuspäätöksen menetelmäliitteessä kuvatut verkonarvostusperiaatteetta koskevat muutokset sekä tuottoasteen määrittelyssä sovellettava relevanttiuskriteerin pois jättäminen tulevat hiukan nostamaan yhtiöiden hinnoitteluvaraa suhteessa lokakuussa 2023 julkaistuun vaikutusarviointiin. Lopullinen vanhan (ennen vuotta 2024 investoidun) verkon arvostusmenettely lisää yhtiöiden hinnoitteluvaraa 96 milj. € tuottopohjan kautta ja 72 milj. € regulaatiopoistojen kautta, verrattuna vuoden 2022 vertailutasoon. Arviossa on oletettu, että yksikköhintajäädytyksellä on 15 % nostava vaikutus vuoden 2022 verkon arvoon, mutta arvio tulee tarkentumaan myöhemmin, kun yhtiöt toimittavat verkon rakennetiedot uudella komponenttijaottelulla.

Keskeinen pidemmän aikavälin vaikutus on edelleenkin sillä, että jo investoidun (ennen vuotta 2024) verkon arvoa ei uudelleenarvoteta valvontajaksojen välissä seuraavan menetelmäjakson aikana, jolloin pidemmän aikavälin kustannuskehitys ei siirry myös vanhan verkon arvoon. Tämän muutoksen vaikutus ei tule esille yllä kuvatus tapaisessa arviossa, vaan se voidaan nähdä alla esitetystä kuvaajasta

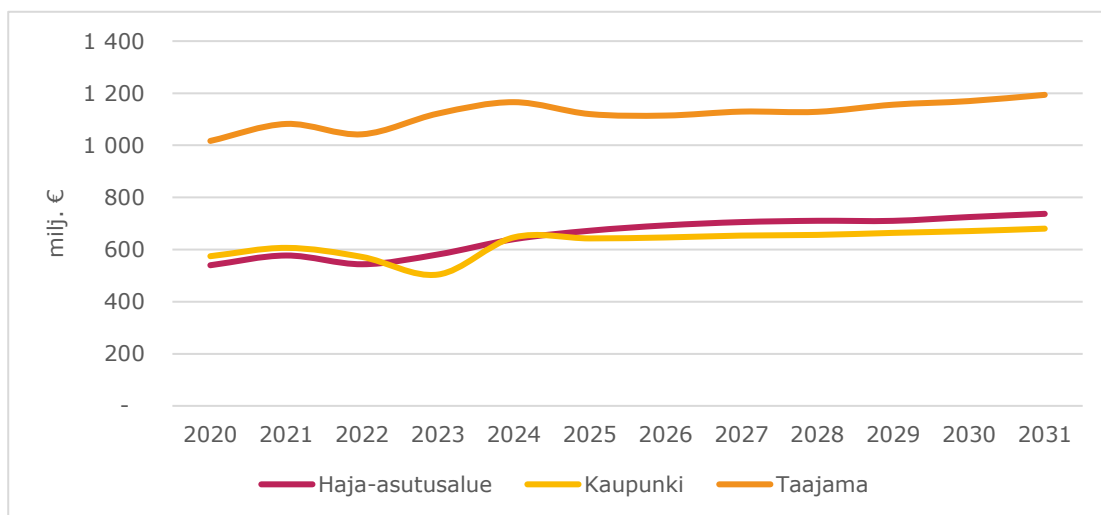
koskien sektoritason liikevaihdon kehityksen arviota vuosina 2020–2031, jossa on eriteltyä myös arvio kantaverkkomaksujen kehityksestä. Vaikutuksen suuruus on kuitenkin riippuvainen muun muassa siitä, että missä määrin investointien kustannuskehitys seuraa yleistä kustannuskehityksen ennustetta alkavalla menetelmäjaksolla.

Kuva 1: Sähkön jakelun liikevaihdon arvioitu kehitys seuraavalla menetelmäjaksolla (2024–2031)

Asiakkaiden näkökulmasta on syytä painottaa, että yhtiöiden hinnoittelussa odotetaan seuraavan menetelmäjaksokin aikana olevan maltillisia korotuspaineita, etenkin jos kesällä 2022 toimitetut investointisuunnitelmat toteutuvat, investointikustannukset jatkavat nousuaan ja yleinen korkotilanne säilyy nykyisen tasolla. Tehdyt menetelmämuutokset kustannusvastaavuuden suhteen kuitenkin hillitsevät tätä painetta, erityisesti menetelmäjaksoson loppupuolella. Kuten alla esitetystä kuvaajasta nähdään, eniten korotusmahdollisuuksia on haja-asutusmaisilla yhtiöillä, johtuen kuluvalta valvontajaksolta siirtyvästä hinnoitteluvälikästä, joka on oletettu hyödynnettävän täysimääräisenä.

Kuva 2: Liikevaihdon arvioitu kehitys haja-asutusmaisiin, kaupunkimaisiin ja taajamamaisiin yhtiöihin jaoteltuna (ei ole huomioitu kantaverkkomaksujen kehitystä)

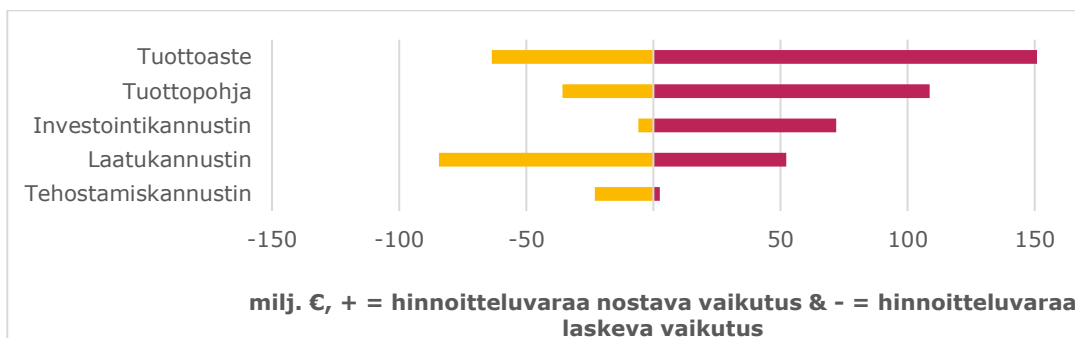
Verkon arvostuksen lisäksi merkittävimmät muutokset ja päivitykset yhtiöiden hinnoittelumahdollisuuksiin liittyvät kohtuullisen tuottoasteen laskennassa sovelletta-vaan riskittömään korkokantaan (145 milj. €), velattomaan beetaan ja pääomara-kenteeseen (-40 milj. €) ja markkinariskipreemioon (-23 milj. €) esitettyihin muu-toksiin, sekä tasauserään tehtäviin muutoksiin (-34 milj. €). Hinnoitteluvarama lisä-ävät osa-alueet (riskittömän koron ja vieraan pääoman velkapreemion päivittyminen ylöspäin) heijastavat muuttunutta yleistä kansainvälistä korko- ja markkinatilan-etta.

Energiavirasto tulee jatkamaan vaikutusten arviointia yhtiöiltä kerättävien lisätie-tojen avulla ja julkaisee myöhemmin vuonna 2024 päivitettyä vaikutustenarvioin-tia.

Suurjännitteisen jakeluverkkotoimintaan kohdistuvia vaikutuksia ei ole arvioinnissa erikseen esitetty. Eri menetelmämuutosten vaikutukset kyseisille yhtiöille on saman suuntaiset kuin sähkön jakeluverkonhaltijoille, mutta mittaluokaltaan pienemmät.

29.12.2023

Kuva 1: Menetelmämuutosten ja menetelmäpäivitysten vaikutukset hinnoitteluvaraan osa-alueittain verrattuna vuoden 2022 toteumaan, jossa vertailutasoon on huomioitu vuoden 2023 vahvistettu riskitön korko.

Kuvassa 3 on esitetty vaikutusarvioinnin alaiset menetelmämuutokset ja päivitykset osa-alueittain verrattuna vuoden 2022 toteumaan, johon on huomioitu vuoden 2023 vahvistetun riskittömän koron taso. Hinnoitteluvaraa nostavat muutokset ovat yhteensä 423 miljoonaa euroa ja hinnoitteluvaraa alentavat muutokset ovat yhteensä 213 miljoonaa euroa. Nettovaikutus on aiemmin mainittu 210 miljoonaa euroa hinnoitteluvaraa nostava. Alla olevassa kuvassa on esitetty vielä kaikki arvioidut muutokset tarkemmalla tasolla.

Kuva 4: Yhteenveto kaikista arvioiduista menetelmämuutosten vaikutuksista verrattuna vuoden 2022 vertailutasoon

2 Vaikutusarvioinnissa sovelletut olettamat

2.1 Vuoden 2022 toteumaan verraten tehdyn arvioinnin olettamat

2.1.1 Vuoden 2023 riskittömän koron huomioiminen vertailutasossa

Lähtökohtana arvioinnille on sovellettu vuoden 2022 kohtuullisen tuoton laskelmia, tilinpäätöstietoja sekä verkon rakennetietoja. Välivaiheena on kuitenkin huomioitu vuoden 2023 riskittömän koron taso, jolla olisi ollut yhteensä noin 203 miljoonan euron hinnoitteluvaraa nostava vaikutus vuoden 2022 toteumaan verrattuna. Yllä-kuvattu vertailu on näin ollen tehty olettamalla, että tuottopohja on vuoden 2022 tasolla ja kohtuullinen tuottoaste vuoden 2023 tasolla.

2.1.2 Tuottoaste

Sähkönjakelun tuottoaste (ennen veroja) on viimeisimmillä menetelmillä 7,37 % vuonna 2024.

2.1.3 Tuottopohja

Taseen oikaisuihin, eli vaihto-omaisuuteen, negatiivisen rahoitusomaisuuteen, korvausinvestointien purkukustannuksiin ja verkon hyödykkeiden poistoeroon, liittyvien esitettyjen menetelmämuutosten vaikutusarviossa on käytetty vuoden 2022 tilinpäätöstietoja. Esitettyjen menetelmämuutosten vaikutusta on arvioitu laske-malla, miten esitetyt muutokset olisivat vaikuttaneet tuottopohjaan vuoden 2022 tiedoilla.

2.1.4 Tehostamiskannustin

Yleisen tehostamistavoitteen osalta Energiavirasto on esittänyt vahvistuspäätös-luonnosten menetelmäliitteessä kuudennella valvontajaksolla sovellettavaksi 0 % yleistä tehostamistavoitetta ja seitsemännellä valvontajaksolla 1 % vuotuista ta-soa. Yleisen tehostamistavoitteen soveltamisen vaikutusten arvioinnissa on oletettu vuoden 2022 vertailussa 1 %:n tehostamistavoite. Lisäksi vertailussa on oletettu kyseessä olevan yleisen tehostamistavoitteen ensimmäinen sovellettava vuosi. Olettamalla on merkitystä, sillä menetelmäjakson aikana yleinen tehostamistavoite kertautuu korkoa korolle -efektin omaisesti valvontajakson myöhempinä vuosina.

Tehokkuusrintaman vertaileva varjohintojen estimointi on tehty viidennen valvon-tajakson aineiston (2012–2018) mukaisesti, huomioiden esitetyt mallimuutokset:

- Varjohintojen alimman ja ylimmän desiilin rajaaminen
- Verkon jälleenhankinta-arvon (JHA) korvaaminen nykykäyttöarvolla (NKA) kiinteänä panosmuuttujana

29.12.2023

- Häviösähköprosentin huomiointi kontrollimuuttujana

Lisäksi on hyvä huomioida, että myös vertailevassa kustannusrintamaestimoinnissa on käytetty neljännellä ja viidennellä valvontajaksolla sovellettuja KAH-arvomäärittystä. Kuudennella ja seitsemännellä valvontajaksolla estimoinnissa käytetyt KAH-arvot puolestaan perustuvat AFRY Management Consulting Oy:n Energiavirastolle toteuttaman selvityksen mukaisiin päivitettyihin keskeytyksistä aiheutuneen haitan yksikköhintoihin.

Lisäksi vuoden 2022 osalta yhtiökohtaisten kohtuullisten operatiivisten kustannusten (SKOPEX) vertailutason laskennassa on huomioitu kyseisen vuoden NKA- ja KAH-arvot toisin kuin neljännellä ja viidennellä valvontajaksolla, jolloin kyseiset muuttujat keskiarvoistettiin neljän vuoden tiedoilla.

2.1.5 Laatu-kannustin

Laskennassa ei ole huomioitu yhtiöiden aiempia fuusioitumisia.

Tarkasteluvuosi (2022) sisältyy itsessään myös referenssitason vähäisien vuosien takia (vuosi 2023 ei ole saatavilla laskentahetkellä).

SJ-verkon energiapainotettuja laatulukuja ei ole saatavilla ennen vuotta 2018, mutta referenssitasossa on PJ- ja KJ-verkon osalta tarvittavat tiedot vuodesta 2016 eteenpäin.

2.2 Menetelmäjakson 2024–2031 liikevaihdon kehityksen arvion olettamat

2.2.1 Yleiset olettamat

Liikevaihdon kehityksen arvioimiseksi seuraavalle menetelmäjaksolle (kuvaajat 1 ja 2) on oletettu, että yhtiöt hyödyntävät siirtyneen ja valvontajaksoilla muodostuvan hinnoitteluvaran täysimääräisenä korotuskattolain puitteissa.

Inflaation kehitys on huomioitu investoinneissa sekä operatiivisissa kustannuksissa Valtionvarainministeriön kesän 2023 ennusteen perusteella.

Suomen valtion 10 vuoden koroksi on oletettu 2,80 % vuosille 2025–2031.

2.2.2 Kannustimet

Arvioinnissa ei ole otettu näkemystä laatu-, tehostamis- tai innovaatiokannustimen muutoksista ja kehityksestä seuraavan menetelmäjakson aikana. Myöskään yhtiöiden investointien tehokkuudesta tai tehottomuudesta muodostuvaa investointikannustimen vaikutusta tai sen hyötyleikkuria ei ole mallinnettu.

2.2.3 Investoinnit

Investointitaso pohjautuu sähkön jakelun osalta kesällä 2022 toimitettuihin kehittämissuunnitelmiin ja sähkön kantaverkon osalta kesällä 2023 julkaistuun

29.12.2023

investointisuunnitelmaluonnokseen. Investoinnit on inflaatiokorjattu kunkin investointivuoden arvoon.

2.2.4 Kantaverkkomaksut

Kuvassa 1 on myös esitetty asiakkailta perittävien kantaverkkomaksujen kehitys vuoteen 2031. Arvio perustuu vuoden 2022 sähkön jakelun tilinpäätöstietojen mukaiseen kantaverkkomaksujen toteumaan, johon on tuleville vuosille lisätty Energiaviraston arvion perusteella kantaverkonhaltijan hinnoitteluvaran kehitys vuosille 2023–2031.

2.2.5 Vertailutaso (liikevaihdon kehitys vanhoilla menetelmillä)

Vertailutasona on pyritty mallintamaan edellisten menetelmien mukaista liikevaihdon kehitystä ja on käytetty tuottoastetta, jossa ei ole huomioitu beetan, pääomarakenteen tai markkinariskipreemion muutosta.

Havainnollistamisen vuoksi vertailutason verkon arvo on oletettu uudelleenarvotettavan jo vuonna 2028 vuosien 2024–2027 inflaatiokehittymällä. Verkkotoimintaan sidotun pääoman oikaisussa on huomioitu vertailutason ja uusien menetelmien mukaisen arvion vertailussa poistoeron korollisen velan osuuden käsittelyä koskeva menetelmämuutos.